

Ogólnopolski Konkurs Fizyczny „Lwiątko” – reaktywacja

Witold Zawadzki¹

Wydział Fizyki, Astronomii i Informatyki Stosowanej UJ

25 marca 2019 roku, tradycyjnie w ostatni poniedziałek marca, odbędzie się kolejna, 16-ta już edycja „Lwiątko”. Konkurs ten wzorowany jest na popularnym matematycznym Kangurze. Podobnie jak tam, w każdym z 30 zadań należy wybrać jedną z pięciu podsuniętych odpowiedzi. Jest na to 75 minut, zatem tempo pracy nieuchronnie prowadzi do przegrzania mózgowego procesora. Ale na tym między innymi ta zabawa polega. „Lwiątko” jest uważane za konkurs trudny, autorzy zadań postawili na to, aby zadania były niebanalne, inteligentne, często „z haczykiem”. Aby osiągnąć sukces w tym konkursie nie wystarczy sama wiedza, trzeba jeszcze szybko myśleć i odgadywać, a intuicja i spostrzegawczość grają tutaj ogromną rolę.

Przypomnijmy trochę historii: Na pomysł, aby według zasad sprawdzonych w „Kangurze” zorganizować konkurs z fizyki, wpadli w 2001 roku nauczyciele „uniwersyteckiego” liceum we Lwowie. Nazwa „Lwiątko”, po ukraińsku „Levenja”, właśnie od Lwowa pochodzi. Na jesieni 2002 roku lwowscy organizatorzy zaproponowali, by konkurs odbywał się także w Polsce. Podchwycyła tę propozycję i w 2003 roku „Lwiątko” miało swą pierwszy polską edycję. Stroną organizacyjną zajęło się Towarzystwo Przyjaciół I Społecznego Liceum Ogólnokształcącego w Warszawie. Patronat nad konkursem objęło Polskie Towarzystwo Fizyczne oraz Instytut Problemów Jądrowych im. A. Sołtana w Warszawie. Omówienia zadań konkursowych publikowano w czasopiśmie *Fizyka w szkole*.

Konkurs cieszył się wśród uczniów i wśród nauczycieli dużą popularnością – w 2007 roku do udziału w konkursie zgłoszono ponad 28 000 uczestników z 1500 szkół. Warto wspomnieć, że wśród zgłoszonych szkół były także polskie szkoły we Lwowie i w czeskim Cieszynie. Popularność ta to zasługa osób, które w organizację „Lwiątko” zaangażowały się całym swoim sercem, głównie dra Adama Smólskiego (byłego redaktora naczelnego czasopisma *Fizyka w Szkole*) oraz dra Piotra Goldsteina z Narodowego Centrum Badań Jądrowych.

¹ witold.zawadzki@uj.edu.pl

Wyrazy uznania należą się również nauczycielom – zarówno tym, którzy podjęli się trudu organizacji „Lwiątko” w swojej szkole, jak i tym, którzy przygotowali uczniów do konkursu.

Od 2009 do 2017 roku organizatorem konkursu było Stowarzyszenie Absolwentów i Przyjaciół V Liceum Ogólnokształcącego im. Augusta Witkowskiego w Krakowie. W roku 2018 konkurs nie odbył się.

Jednak „Lwiątko” nie zginęło i kolejna edycja już wkrótce. Od roku 2019 organizatorem konkursu będzie Fundacja Akademia Młodych Fizyków. Wszystkie informacje dotyczące konkursu (formularz zgłoszeniowy, zasady przeprowadzania konkursu, zadania z poprzednich edycji) można znaleźć na stronie internetowej www.lwiatko.org. Kwestie najważniejsze: ogólne zasady, styl i poziom merytoryczny konkursu pozostają bez zmian (nie zmieni się zespół autorów i recenzentów zadań). Uczestnicy rozwiązują test konkursowy w swoich macierzystych szkołach, które do udziału w konkursie zgłaszają nauczyciele – koordynatorzy. Każdy uczeń przystępuje do konkursu na jednym z pięciu poziomów dostosowanych do wieku i klasy:

- klasy 7 i 8 szkoły podstawowej
- klasy 3 gimnazjum
- klasy 1 liceum i technikum,
- klasy 2 liceum i technikum,
- klasy 3 liceum oraz klasy 3 i 4 technikum.

Udział w konkursie jest odpłatny – opłata konkursowa w tej edycji wynosi 9 zł od każdego zgłoszonego uczestnika. Podobne konkursy – i kształcące, i będące przede wszystkim mądrą zabawą – muszą kosztować. Może w niektórych szkołach istnieją fundusze (pochodzące np. od Komitetu Rodzicielskiego lub Rady Rodziców) – pozwalające uniknąć uiszczeniu opłaty przez gorzej sytuowanych uczniów. Warto jeszcze dodać, że organizator „Lwiątko”, będący organizacją typu *not-profit*, nie czerpie zysku z tego przedsięwzięcia – wpłaconymi środkami gospodaruje oszczędnie. Uzyskane fundusze w całości są przeznaczone na organizację konkursu, a niemała ich część – na nagrody dla zawodników. Poszukiwani są również sponsorzy – firmy i instytucje, które mogłyby na przykład ufundować część nagród.

Patronat nad „Lwiątkiem” objęły: Wydział Fizyki, Astronomii i Informatyki Stosowanej Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz Oddział Krakowski Polskiego Towarzystwa Fizycznego. Tym samym wyróżniono to przedsięwzięcie jako skuteczną motywację uczniów do zdobywania wiedzy, a także jako sposób uzupełniania programu zajęć szkolnych. Ponadto patroni ci obiecali wspomóc organizatora przeznaczając pewne środki na zakup nagród dla zwycięzców.

Nagrodami w Konkursie mogą być książki i albumy, choć dla wielu uczniów sam start w – uważanym za trudny i poniekąd „elitarny” – konkursie, jakim jest „Lwiątko”, jest sporą satysfakcją.

Organizatorzy konkursu ustanowili honorowe tytuły dla zwycięzców:

„hiperon Ω ” – dla uczestników, którzy otrzymali co najmniej 125 pkt.,

„kaon” – dla uczestników, którzy otrzymali co najmniej 100 i mniej niż 125 pkt.,

„taon” – dla uczestników, którzy otrzymali co najmniej 75 i mniej niż 100 pkt.

Nazwy te zostały zapożyczone od nazw cząstek elementarnych.

Wyjaśnienia wymaga nazwa konkursu. Z uwagi na ukraińskie pochodzenie „Lwiątko” oraz na to, że autorami niektórych zadań do polskiej edycji byli w przeszłości autorzy zadań do konkursu na Ukrainie, konkurs nazwano Polsko-Ukraińskim Konkursem Fizycznym. Z tego powodu czasami uczestnicy i nauczyciele pytali o termin finału Polsko-Ukraińskiego, nie wiedząc, że konkurs jest jednoetapowy. Niestety, zdarzały się również przypadki nadinterpretacji nazwy konkursu – na świadectwach uczniów wpisywano, że wzięli udział w konkursie międzynarodowym. Aby uniknąć takich nieporozumień i ewentualnych nadużyć, nowy organizator postanowił zmienić nazwę na „Ogólnopolski Konkurs Fizyczny »Lwiątko«”. Nie zmieni się natomiast logo konkursu – nadal będzie nim rysunek lwiatka z flagami: polską i ukraińską – jako wyraz pamięci o pochodzeniu konkursu.

Kolejna kwestia, o którą często pytali nauczyciele, to zakres materiału, którego dotyczą zadania konkursowe. Od samego początku „Lwiątko” jego organizatorzy uważali, że taki konkurs tylko częściowo powinien odwoływać się do szkolnej podstawy programowej, w większym stopniu premiując intuicję, spryt i spostrzegawczość. Taki jest właśnie „Kangur” i nie odbiera mu to popularności. Choć lwiatkowe zadania nie w pełni odpowiadają szkolnemu programowi, to jednak stanowią dobry materiał ćwiczeniowy nie tylko dla przyszłych uczestników „Lwiątko”, ale jako urozmaicenie każdej lekcji fizyki. Nowy organizator, w imię popularyzacji fizyki, chciałby uczynić konkurs łatwiejszym, ale też utrzymać styl i „klimat” zadań, jaki już przez te lata obecności „Lwiątko” w Polsce wyraźnie się zarysował, dając jednak szansę na sukces wszystkim uczniom.

Konkurs nadal cieszy się przyjaźnią *Fotonu* i *Neutrino*. Przypomnijmy, że *Foton* prowadził specjalną rubrykę – „Odgłosy z jaskini”. Tytuł cyklu wziął się stąd, że polskie „Lwiątko” urodziło się i podrosło w „jaskiniach” – w piwnicach budynku szkoły na Bednarskiej w Warszawie, a później dorastało w piwnicach V LO w Krakowie. W artykułach tych tonem poważnym lub mniej poważnym, komentowano niektóre lwiatkowe zadania. Zachęcamy do zajrzenia do tego cyklu – lista artykułów jest dostępna pod adresem lwiatko.org/odglosy-z-jaskini.